

**Forundersøgelse vedr. sprog- og kulturtilpasning af psykologiske tests eller
redskaber til brug i forældrekompetenceundersøgelser af forældre med
grønlandsk baggrund bosat i Danmark**

December 2024

Bidragydere i forundersøgelsens gennemførelse

Rapporten er udarbejdet for Social- og Boligstyrelsen. Den er gennemført som et samarbejde mellem Professor Ask Elklit, Institut for psykologi, Videnscenter for Psykotraumatologi, Syddansk Universitet, og Lektor Tine Nielsen, Afdelingen for Anvendt forskning i Pædagogik og Samfund, UCL Erhvervsakademi og Professionshøjskole, og gæsteforsker ved Institut for Psykologi, SDU. Anni Ravn Stein, som er studentermedhjælper ved Institut for Psykologi, SDU, har ydet en stor indsats ift. løsning af opgaven gennem indsamling og organisering af de store mængder af information, som var nødvendige.

Vi er desuden meget taknemmelige for den velvillighed, der har været fra Dansk Psykologforening ift. at gennemføre den initiale survey til at afdække hvilke test, redskaber og metoder, der anvendes i forældrekompetenceundersøgelser i Danmark. Det har været en stor hjælp. Vi er også meget taknemmelige for den imødekommenhed, der har været fra testforlagene Hogrefe Danmark, Dansk Psykologisk Forlag og Pearson Clinical's side ift. at stille tests og andre redskaber til rådighed for vores arbejde, samt at være åbne ift. deltagelse i en eventuel fremtidig oversættelses- og kulturel tilpasningsproces som resultat af nærværende arbejde. Samtidig vil vi også takke Dr. Arietta Slade fra Yale University for den samme imødekommenhed.

Indholdsfortegnelse

Resumé	s 4
Formål med forundersøgelsen	s 5
Krav til forældrekompetenceundersøgelser (FKU)	s 5
Opgavens elementer	s 7
Delopgave 1:	
1: Afgrænsning af psykologiske tests og redskaber	s 7
1.1. Kortlægning af anvendte test og redskaber i Danmark	s 8
1.2. Gennemgang og vurdering af redskaber	s 9
1.3. Vurdering vha. kvalitetsbarometer	s 11
1.4. Udvælgelse af mulige redskaber til løsningspakker	s 18
Delopgave 2:	
2: Beskrivelse af mulige løsningsforslag	s 19
2.1. Tilgængelighed af test/redskab	s 20
2.2. Muligheder for tilladelse til oversættelse og kulturel tilpasning	s 21
2.3. Testforlagernes deltagelse	s 23
2.4. Anslået pris	s 24
2.5. Beskrivelse af projekt til oversættelse og kulturel tilpasning samt validering og normudvikling	s 25
2.5.1. Oversættelses- og kulturel tilpasningsmetodik	s 25
2.5.2. Processen for oversættelse, tilpasning og kvalitetssikring	s 26
2.5.3. Processen for nyudvikling af observationsredskab til samspils-observation	s 28
2.5.4. Kvalitetssikring og validering for de normbaserede redskaber	s 29
2.5.5. Kvalitetssikring og validering af redskaber, der ikke er normbaserede	s 33
2.6. Bemanding, organisation og projektvarighed	s 38
2.6.1. Prioritering af redskaber og rækkefølge i løsningspakkerne	s 36
2.6.2. anbefaling vedr forperiode	s 39
2.6.3. Implementering i Danmark efter testarbejdet er afsluttet	s 40
Appendiksliste	s 41
Bilagsliste	s 41

Resumé

Forundersøgelsen har gennemgået og vurderet 29 tests, redskaber og metoder, som alle anvendes til forældrekompetenceundersøgelser i Danmark, og som falder indenfor de tre hovedtyper: A) Metoder til testning og afdækning af kognitive funktioner, herunder begavelse og funktionsniveau samt fleksibilitet, opmærksomhed og andre eksekutive funktioner. B) Metoder til testning og afdækning af personlighedsfunktioner, herunder affektregulering, forsvarsmekanismer, indlevelsessevne mv. C) Metoder til observationer af samspil, som bidrager med afdækning af temaer i interaktionen mellem forældrene og barnet, herunder struktur, afstemning og gensidighed¹. Vurderingen er baseret på et til formålet udviklet kvalitetsbarometer med 15 parametre defineret ud fra internationale kvalitetsstandarder samt forhold af væsentlig betydning for den tiltænkte anvendelse af redskaberne til forældrekompetenceundersøgelser af grønlandske forældre i Danmark.

På baggrund af vurderingen beskrives to løsningspakker, A og B, som begge indeholder redskaber fra de tre hovedtyper (A, B og C ovenfor). De to løsningspakker indeholder således hver sin standardiserede og normbaserede kognitive test, der afdækker forskellige områder af kognitiv funktion, samt det generelle intelligensmæssige niveau, og således har relevans i en divers målgruppe. Derudover indeholder begge løsningspakker de samme to redskaber indenfor det personligheds- og sociale område: Et semistruktureret interview, der undersøger forældrenes repræsentationer af deres børn, dem selv som forældre og deres relation til børnene, samt et standardiseret og normbaseret spørgeskema, som indikerer om forældrene har psykiske problemstillinger af forskellig art, såsom depression, angst mv. Det er nødvendigt med to redskaber indenfor denne type, da både det sociale og det personligheds- og sociale skal kunne indgå i FKU. Endelig foreslås det at udvikle et nyt grønlandsk redskab til observation af samspil mellem grønlandske forældre og barn, hvor der er taget højde for de kulturelle og sproglige forskelle, da de få redskaber, der var angivet som anvendt i Danmark indenfor type C, ikke kom positivt igennem vurderingen.

---

¹ <https://www.sbst.dk/udgivelser/2024/retningslinjer-for-udarbejdelse-og-anvendelse-af-foraeldrekompetence-undersogelser-2-udgave>, s. 34.

Ressourceforbruget i form af personer og tid vurderes at være det samme for de to løsningspakker, mens økonomien er lidt forskellig for de to løsningspakker (se side 24).

Formål med forundersøgelsen

Forundersøgelsen er udbudt af Social- og Boligstyrelsen (SBST), hvor SDU blev udvalgt som leverandør af opgaven. Formålet med forundersøgelsen er at undersøge hvilke tests og redskaber, der anvendes i dag i forældrekompetenceundersøgelser (FKU) samt kortlægge konkrete løsningsforslag til, hvilke specifikke psykologiske tests og/eller redskaber, der er egnet til oversættelse og kulturtilpasning til grønlandsk. Det er en vigtig forudsætning for FKU, at testene aldrig står alene, og at testene også afdækker ressourceområder, som kan give anledning til et forløb, hvor forældrenes ressourcer bliver styrket. Forundersøgelsen skal danne grundlag for en politisk stillingtagen til en videre proces.

Krav til forældrekompetenceundersøgelser (FKU)

Der er to foci for FKU: forælderens kompetencer som forælder og forælder-barn relationen. Der er to pragmatiske indgange til undersøgelse af forældrekompetencer: én, hvor begge forældre er egnede som eneforældre, men hvor man pga. en konflikt skal finde den bedste egnede, og én, hvor man skal vurdere om forældrekompetencerne er gode nok til, at forælderen kan yde daglig omsorg for barnet eller børnene. Det er det sidstnævnte fokus, som er centralt i nærværende arbejde. Forælder-barn relationen er vigtig, fordi kompetencerne udmønter sig i, hvad forælderen forstår om sit barn, hvad hun/han ved, tror og gør i forhold til barnet. Disse færdigheder skal vurderes ift. hvad det enkelte barn har brug for på det udviklingstrin, det befinder sig på. Det lille barn, skolebarnet og teenageren er på forskellige udviklingstrin og har dertil individuelle behov og færdigheder.

Når vi taler om de mest basale forældrekompetencer og hvor grænsen er for det, der skader barnet, er det især udsathed for psykiske, fysiske og seksuelle overgreb kombineret med omsorgssvigt som er afgørende. Har forælderen udsat sit barn for sådanne overgreb eller har

andre gjort det? Hvordan har forælderen reageret, da hun/han fandt ud, hvad der var sket, og hvad er der sket for at forhindre gentagelser?

Hvis forælderen ikke forstår, hvad der er galt, eller er ubekymret, bliver det en vigtig opgave at finde ud af, om forælderen kan modtage og godtage et andet perspektiv ift. at beskytte barnet. Her kan dårlig begavelse, psykisk sygdom, store ægteskabelige konflikter, mangel på social støtte og i nogle tilfælde kulturelle faktorer spille ind og forklare vanskeligheden ved at indtage et andet perspektiv og efterfølgende ændre adfærd.

En forældrekompetenceundersøgelse hviler på fem ben:

- a. Informationer fra relevante sagsakter*
  - b. Information fra psykologens undersøgelse af barnet
  - c. Information fra psykologens undersøgelse af forældrene
  - d. Information fra psykologens observation af samspelet mellem barn og forældre
  - e. Journalmateriale fra opdragsgiver og andre instanser
- plus evt. informationer fra andre professionelle om barnet og/eller forældre

Testning er således kun et af fem elementer, og ideen med at bruge testning er, at man får et mere objektivt billede, som kan være et vigtigt supplement eller korrektiv til de andre informationskilder. For at testningen skal være brugbar, må den være valid og reliabel (i en overordnet betydning: gyldig og præcis – se senere afsnit for mere uddybede forklaringer), dvs. opfylde videnskabelige krav samt psykologfaglige og -etiske standarder til dens kvalitet².

Brugen af test ved FKU kræver betydelige kompetencer hos psykologen, som skal være autoriseret, og som har fået en oplæring i de pågældende test af en erfaren kollega og i mange tilfælde har modtaget supervision i at bruge testene. Psykolognævnet fører tilsyn med autoriserede psykologers arbejde. Der er imidlertid ingen kontrol med mulige kulturelle bias i brugen af testene. Disse biases kan være indbygget i selve testen og de kan være til stede som

---

² Se for eksempel Den Europæiske sammenslutning af Psykologforeninger (EFPA) retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test, som pt er under revision: https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-06/110c_EFPA_BOA_TEST_REVIEW_MODEL_version426.pdf

EFPA's standarder for testbruger (fx psykologers) kvalifikationer: https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-08/118-EFPA_BoA_The_European_standard_for_test_use.pdf, samt <https://www.dp.dk/fag-og-politik/fag/etik-i-psykologifaget/>

blinde pletter i psykologens arbejde: hun har fx ikke gjort sig nogle tanker om den grønlandske forældres kulturelle baggrund eller hun har muligvis fordomme pga. tidligere erfaringer med andre grønlandske klienter eller på baggrund af noget, hun har hørt om den pågældende.

Opgavens elementer

Forundersøgelsens opdrag omfattede en undersøgelse og beskrivelse af muligheder, begrænsninger og omkostninger forbundet med oversættelse, kulturtilpasning og kvalitetssikring af forskellige psykologiske tests og/eller redskaber, der kan bruges i FKU af forældre med grønlandsk baggrund. I opdraget blev det angivet, at der med kvalitet menes den forventelige validitet og reliabilitet af den oversatte og kulturtilpassede test og/eller redskab anvendt på personer med grønlandsk baggrund. Dvs. om den oversatte og kulturtilpassede test, redskab eller metode forventet vil måle den samme egenskab som den oprindelige, samt om den nyudviklede test måler lige så godt på grønlandsk population, som den oprindelige test gør på den danske population.

Denne rapport beskriver både afdækning og løsningsforslag, som tager højde for en række opmærksomhedspunkter og udfordringer, der er omtalt i Social- og Boligstyrelsens opgavebeskrivelse til forundersøgelsen (opdraget). De metoder og arbejdsprocesser, som vi har anvendt i forundersøgelsen, er beskrevet i bilag 1. Forundersøgelsen består af to overordnede delopgaver: 1. Afgrænsning af psykologiske tests og redskaber, og 2. Beskrivelse af mulige løsningsforslag.

Delopgave 1: Afgrænsning af psykologiske tests og redskaber

Afgrænsningen skulle indeholde tests eller redskaber fra hver af de tre hovedgrupper, som psykologiske tests og redskaber kan opdeles i jf. Social- og Boligstyrelsens retningslinjer for FKU³:

---

³ Social- og Boligstyrelsen. (2024). Retningslinjer for udarbejdelse og anvendelse af forældrekompetenceundersøgelser 2024. Odense: Socialstyrelsen. <https://www.sbst.dk/udgivelser/2024/retningslinjer-for-udarbejdelse-og-anvendelse-af-foraeldrekompetence-undersogelser-2-udgave>.

- a. Metoder til testning og afdækning af kognitive funktioner, herunder begavelse og funktionsniveau samt fleksibilitet, opmærksomhed og andre eksekutive funktioner.
- b. Metoder til testning og afdækning af personlighedsfunktioner, herunder affektregulering, forsvarsmekanismer, indlevelsessevne mv.
- c. Metoder til observationer af samspil, som bidrager med afdækning af temaer i interaktionen mellem forældrene og barnet, herunder struktur, afstemning og gensidighed.

1.1. kortlægning af anvendte test og redskaber i Danmark

Opdragsgiver ønskede blandt andet en kortlægning af de tests, redskaber, og metoder, der almindeligvis bruges i Danmark ifm. FKU. Denne kortlægning foregik i et tæt samarbejde med Dansk Psykologforening (DP), som formidlede en survey til 60 medlemmer i Børnesagkyndigt Selskab. 48 psykologer besvarede surveyen (svarprocent = 80 procent) og af disse udførte 43 psykologer FKU. Disse 43 psykologer beskrev, hvilke tests og redskaber indenfor de tre hovedgrupper (A, B og C i afsnit 1), de anvender i deres FKU. Resultaterne af kortlægning er gengivet i detaljer i Appendiks 2-4, hvor tests, redskaber og metoder er opdelt efter de tre hovedgrupper, som SBST har udpeget (A, B og C i afsnit 1).

Vi har først lavet en oversigt, der viser hvor mange og hvilke forskellige tests og metoder, den enkelte psykolog anvender i forbindelse med FKU (Appendiks 1). Denne oversigt viser at den enkelte psykolog benytter sig af op til 17 forskellige tests og redskaber i deres FKU-arbejde. De mange tests og redskaber, som den enkelte psykolog benytter, skal ses i lyset af, at forældre har børn i forskellige aldre, og at der er brug for forskellige forældrekompetencer afhængigt af børnenes alder. Desuden har forældre forskellige udfordringer, der kalder på afdækninger af meget forskelligartede og nogle gange meget specifikke forhold vedrørende for eksempel kognitiv funktion.

Vi har dernæst lavet en oversigt (Appendiks 2), der viser hvor mange psykologer, der anvender en enkelt eller flere test, redskaber og metoder, indenfor hver af de tre hovedgrupper (A, B og C i afsnit 1) i forbindelse med FKU. De fleste psykologer benytter sig af 1 eller 2 kognitive tests eller

redskaber og 1 eller 2 observationsmetoder. Psykologerne anvender desuden mindst 2 og oftest flere test eller redskaber inden for det personlighedsmæssige område.

Endelig har vi lavet en optælling af, hvor stor en andel af psykologerne, som anvender hver enkelt test eller redskab i deres FKU (Appendiks 3). Resultaterne var meget varierede. For eksempel var der 6 test og redskaber inden for hvert af de tre hovedgrupper (A, B og C i afsnit 1), der kun blev angivet af en enkelt psykolog. Den mest anvendte kognitive test var Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS), som blev anvendt af 95% af de psykologer, der besvarede surveyen og som laver FKU. Thematic Apperception Test (TAT) var den test fra det personlighedsmæssige område, der blev anvendt af flest (67%). Endelig var Marschak Interaction Method Psychometric (MIM-P) den metode, der blev anvendt af flest til observation af samspil (91%).

Antallet af forskellige anvendte tests, redskaber og metoder var højere end forventet. Da andre parametre end "anvendes oftest til FKU i Danmark" desuden har stor betydning for muligheden for at kunne oversætte og kulturtilpasse et redskab til et velfungerende grønlandsk redskab, og da forskelligheden i, hvad der blev anvendt, var stor, vurderede vi, at det var nødvendigt at gennemgå et større antal end oprindeligt forventet. Test, redskaber og metoder, som blev anvendt til FKU af mindst 3 psykologer (7% af de psykologer som gennemførte FKU) blev derfor udvalgt til nærmere gennemgang og vurdering. Det resulterede i 29 forskellige tests, redskaber og metoder, hvor vi havde forventet 6-12 redskaber.

1.2 Gennemgang og vurdering af redskaber

De 29 tests, redskaber og metoder, som i surveyen blev angivet som anvendt af mindst tre danske psykologer i forbindelse med FKU, fordelte sig med 8 på det kognitive område, 19 på det personlighedsmæssige og sociale område, samt 2 metoder til observation af samspil (Jf. tabellen nedenfor; detaljer om de resterende tests, redskaber og metoder kan ses i Appendix 3).

Dernæst fulgte en længerevarende proces med fremskaffelse af test, redskaber og metoder (dvs. alle materialer, som anvendes ved brug af disse) fra testforlag og andre ophavsretlighedshavere. I tillæg fremsøgte vi yderligere information omkring de 29 tests, redskaber og metoder, i videnskabelige artikeldatabaser og på hjemmesider omhandlende disse (for eksempel

hjemmesider for testforlag, andre ophavsrettighedshavere, psykologer og virksomheder, som afholder kurser i disse, for så vidt at sådanne kunne identificeres og hvor det var nødvendigt at søge efter yderligere information).

De 29 tests, redskaber og metoder og den fremsøgte information, blev nøje gennemgået i forhold til en lang række forhold og i to omgange. Først blev materialerne gennemgået med henblik på at

Metoder inden for det kognitive område/funktionsniveau	
1	Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS)
2	Reynolds Intellectual Assessment Scales (RIAS)
3	Rey Complex Figure Test and Recognition Trial (RCFT)
4	Behaviour Rating Inventory of Executive Function - Voksne (BRIEF-V)
5	Ravens Matrices
6	D2-test
7	Delis-Kaplan Executive Function System (D-KEFS)
8	Leiter-3
Metoder inden for det personlighedsmæssige og sociale område/funktionsniveau	
1	Thematic Apperception Test (TAT)
2	Rorschachtest
3	Adult Attachment Interview (AAI)
4	Parent Development Interview (PDI)
5	NEO Personality Inventory (NEO-PI)
6	Rotters sætningsfuldendelsestest
7	Levels of Emotional Awareness (LEAS)
8	Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI)
9	Dimensional Assessment of Personal Pathology (DAPP-BQ)
10	Reading the Mind in the Eyes (RME)
11	The Structured Clinical Interview for DSM-5 (SCID-5-PD)
12	Parenting Stress Index (PSI)
13	Pregnancy Interview (PI)
14	Million Clinical Multiaxial Inventory (MCMI)
15	Personality Assessment Inventory (PAI)
16	Adaptive Behavior Assessment System (ABAS)
17	Structured Interview for the Five-Factor Model of Personality (SIFFM)
18	Adult Attachment Projective (AAP)
19	Symptom Checklist 90 (SCL-90)

Metoder til observation af samspil	
1	Marschak Interaction Method of Psychometrics (MIM-P)
2	Parent-Child – Early Relational Assessment (PC-ERA)

kunne lave en oversigt over information som: Hvilket forlag, der forhandler dem, pris for indkøb, løbende udgifter ved brug, og certificering i redskabet. Resultaterne f denne gennemgang fremgår af Appendiks 4. Dernæst blev de indsamlede materialer gennemgået med henblik på en mere beskrivende fremstilling af centrale oplysninger såsom hvad der specifikt måles og vurderes, redskabets opbygning, oprindelse, validerings population, findes der dansk manual, er der en scoringsnøgle, osv. samt referencer til videnskabelige artikler om validering for de tests, redskaber og metoder, hvor sådanne blev fundet. Fremstillingen er vedlagt som bilag 2, da den fylder tæt på 100 sider.

1.3 Vurdering vha kvalitetsbarometer

Som en del af opgaveløsningen udviklede vi et relativt simpelt kvalitetsbarometer, hvor hver af de 29 tests, redskaber og metoder, gives en samlet karakter fra 1 og op, baseret på opfyldelsen af en række kvalitetsparametre.

Kvalitetsparametrene er dels baseret på den europæiske sammenslutning af psykologforeningers (EFPA) retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test⁴, som den Danske Psykologforening har tilsluttet sig, dels på forhold som er væsentlige for den tiltænkte anvendelse med grønlandske forældre i Danmark.

De parametre der indgår i kvalitetsbarometeret var:

1. Anvendes redskabet i Danmark ifm FKU af mindst 3 (7%) af de psykologer som laver FKU i Danmark og har svaret på survey?
2. Er selve redskabet/testmaterialet tilgængeligt på dansk (så der evt. kan vælges mellem grønlandsk og dansk version i administration)?

⁴ Den Europæiske sammenslutning af Psykologforeninger (EFPA) retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test, som pt er under revision: https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-06/110c_EFPA_BOA_TEST_REVIEW_MODEL_version426.pdf

3. Er manual tilgængelig på dansk?
4. Findes der danske normmaterialer?
5. Findes der normmateriale for oprindelige befolkninger?
6. Er normmaterialet stort nok ift retningslinjer?
7. Er normmaterialet tidssvarende?
8. Hvis der ikke anvendes normbaseret scoring og tolkning, er scoring/tolkningsmetode passende for redskabet?
9. Er redskabet valideret i dansk kontekst?
10. Er redskabet valideret for oprindelige befolkninger?
11. Er redskabet undersøgt for bias ift oprindelige befolkninger+?
12. Er reliabiliteten høj nok til vurdering på individ-niveau?
13. Kan redskabet oversættes og eller tilpasses til grønlandsk sprog/kultur?
14. Kan redskabet administreres af psykolog på en måde, så en tolk læser op fra faste tekster på grønlandsk og oversætter svar til dansk tilbage til psykologen?
15. Måler/vurderer redskabet konstruktion(er) med relevans for forældrekompetence for bred gruppe af forældre?

Den første parameter (1) er så at sige indgangsparameteren for at blive vurderet, idet denne afgrænser de 29 test, redskaber og metoder, som er gennemgået og som vurderes. Denne parameter samt kvalitetsparametrene 13, 14 og 15, besluttede vi skulle være opfyldt for at et redskab kom positivt igennem kvalitetsbarometeret, idet de blev vurderet som helt centrale for opdraget. Et redskab skulle således opnå minimum en karakter på 4 for at komme positivt gennem kvalitetsbarometeret.

Kvalitetsparameter 13 "Kan redskabet oversættes og eller tilpasses til grønlandsk sprog/kultur?" valgte vi at inkludere som en parameter, der skulle opfyldes, idet denne oversættelse og tilpasning udgør kernen i opdraget. At et redskab kan oversættes eller tilpasses til grønlandsk sprog/kultur indebærer for eksempel at materialet skal være af en sådan karakter, at det ikke er alt der skal tilpasses (det kan være tilfældet når der udelukkende er tale om projektivt billedmateriale af en meget vestlig karakter). Det indebærer også, at det vurderes som sandsynligt, at der kunne opnås

tilladelse. Det er for eksempel ikke sandsynligt, når der er tale om et meget gammelt testmateriale, som ikke tidligere er oversat til andre sprog.

Kvalitetsparameter 14 "Kan redskabet administreres af psykolog på en måde, så tolk læser op fra faste tekster på grønlandsk og oversætter svar til dansk tilbage til psykologen" blev foreslået af Social- og Boligstyrelsen, som en væsentlig parameter. Det kunne vi kun være enige i, da brug af tolk vil forudsætte at der kan læses op på en standardiseret måde (alle får et givet spørgsmål eller en given opgave formuleret på præcist samme måde), da det jo netop er humlen i en standardiseret test. Hertil skal det bemærkes, at dette ikke kun gælder normbaserede test, men at kriteriebaserede redskaber og metoder som PDI og samspilsobservation også er standardiserede, blot uden normmateriale. Vi valgte derfor at dette skulle være en parameter, som skulle være opfyldt for at komme igennem kvalitetsbarometeret.

Kvalitetsparameter 15 " Måler/vurderer redskabet konstruktion(er) med relevans for forældrekompetence for bred gruppe af forældre" blev inkluderet som en parameter, der skulle være opfyldt for at et redskab kom igennem kvalitetsbarometeret, idet det ligger som en central del af opdraget at et redskab skulle have relevans for FKU. På et plan kunne man sige at alle de 29 test, redskaber og metoder (samt de som anvendes af færre end tre psykologer) er relevante for FKU, da psykologerne ellers ikke ville have valgt at anvende dem. Da vi imidlertid ved, at den enkelte psykolog naturligvis vælger specifikke redskaber ud fra den viden der opnås omkring særlige problemstillinger, for eksempel gennem samtaler med forælderen, fandt vi det væsentligt at afgrænse de test, redskaber og metoder, som kunne finde anvendelse hen over et bredt spektrum af FKU. Vi har således, for eksempel fravalgt redskaber fra det personligheds-mæssige og sociale område, som udelukkende vurderede tilknytningsstil hos forælderen, idet tilknytningsstil blot er én faktor med betydning for forældreskabet. Vi har for eksempel også fravalgt meget specifikke kognitive test, som udelukkende målte eksekutive funktioner eller opmærksomhed og koncentration, da disse også ville finde anvendelse for så vidt at psykologen vurderede, at det var her der lå en specifik, individuel problemstilling.

De resterende kvalitetsparametre (2-12) er ikke alle anvendelige i vurderingen af alle typer af redskaber. For eksempel giver det ikke altid mening at have reliabilitet⁵ på et niveau, hvor der kan laves individuelle vurderinger som en parameter for en projektiv test, da det afhænger af, hvordan testen scores, om det er muligt at tale om reliabilitet i psykometrisk forstand og i givet fald hvilken type af reliabilitet. Ligeså giver det heller ikke mening af vurdere validitet⁶ på samme måde for et stort testbatteri til at måle kognitive evner og en observationsbaseret metode til at vurdere samspil mellem forældre og børn. Derfor indgår der flere parametre end der ville, hvis der var tale om en enkelt type af redskaber, og det er således ikke muligt for et enkelt redskab at score på alle parametre. De tests, der ikke er normbaserede, og for hvilke parametrene 4-7 ikke er relevante, er mærkede med et § i Appendiks 4.

---

⁵ Reliabilitet anvendes overordnet set som et udtryk for målepræcision. Der findes mange forskellige metoder til beregning af reliabilitet. Reliabilitet kan beregnes på mange måder og nogle metoder passer til nogle typer redskaber, mens andre passer til andre typer redskaber. Dette beskrives ikke nærmere i denne forundersøgelse, da det ikke kan gøres kort. I stedet henvises til for eksempel Carmines & Zeller (1979) og Nunnally & Bernstein (1994). I udviklingsfasen af Leiter-3, RIAS og SCL-90-R er anvendt både klassiske og moderne metoder til beregning af reliabilitet og andre mål for målepræcision, og en projekterialisering bør gøre det samme.

Carmines, E. G. & Zeller, R. A. (1979). Reliability and validity assessment. Series: Quantitative applications in the social sciences 17. A Sage University paper, Sage.

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory, third edition*. McGraw-Hill series in Psychology.

⁶ Validitet anvendes overordnet set, dvs. hvis der ikke er angivet at der er tale om specifikke former for validitet, i betydningen: En test er valid hvis forholdet mellem det der måles (resultatet) og de opgaver, spørgsmål osv., der indgår (items), er som forventet ud fra teori/viden (Borsboom, 2005). Dette kan undersøges på mange måder, som ikke beskrives nærmere i denne forundersøgelse, da det ikke kan gøres kort. I stedet henvises til for eksempel Nunnally & Bernstein (1994), Carmines & Zeller (1979) samt van der Linden & Hambleton (1997) Dette er i Leiter-3, RIAS og SCL-90-R, undersøgt med solide metoder, blandt andet for at de i udviklingsfasen kunne frasortere items som fungerede forskelligt for undergrupper af målgruppen – det kunne for eksempel være en opgave, som fungerede forskelligt for mænd og kvinder, på en måde som skævvred resultatet (forårsagede bias i resultat) i en grad så dette ikke ville være "fair". Fairness i en test henviser til om resultatet udelukkende skyldes niveauet af det som undersøges - for eksempel intelligens – eller om resultatet er systematisk påvirket af andre forhold, som for eksempel medlemskab af en undergruppe. En sådan systematisk bias ville kunne føre til at en persons resultat ikke alene var udtryk for niveauet af det målte, men også andre forhold, for eksempel at resultatet på en kognitiv test ikke blot afspejlede kognitive evner og funktioner, men tillige var påvirket af om personen var en mand eller en kvinde. Dette ville være en "unfair" intelligens test, og den ville heller ikke være valid i klassisk forstand. Bemærk at dette ikke er det samme som at finde kønsforskelle i intelligens vha en intelligens test. Ved mangel på fairness, er der tale om at der indgår items i testen, som måler forskelligt for mænd og kvinder, og skaber skævvredne resultater. Det bør naturligvis undgås, og det bør også undersøges med de oversatte og kulturtilpassede redskaber, da der uvægerligt vil være items som er blevet tilpasset og ændret så meget at de skal undersøges på ny, og dette skal gøre ift resten af testen.

Borsboom, D. (2005). *Measuring the mind. Conceptual issues in contemporary psychometrics*. Cambridge.

Van der Linden, W. J. & Hambleton, R. K. (Eds.) (1997). *Handbook of modern item response theory*. Springer

Nunnally, J. C. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory, third edition*. McGraw-Hill series in Psychology.

Kvalitetsparametrene 5-11 er vurderet direkte ud fra de kriterier der er angivet i den europæiske sammenslutning af psykologforeningers (EFPA) retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test⁷. Som eksempel kan nævnes parameter 6, "Er normmaterialet stort nok ift retningslinjer", hvor retningslinjen er 400 for at blive betragtet som gode normer i high-stakes testning⁸, som man nødvendigvis må definere testning ifm en FKU som. Som et andet eksempel kan nævnes parameter 7 om tidssvarende af normmaterialer, hvor retningslinjen er, at normer ikke bør være over 20 år gamle.

Kvalitetsparametrene 2-4 kan siges at have en slags mellemstatus mellem de europæiske fastsatte krav til kvalitet i psykologiske og pædagogiske test og de meget opdragspecifikke parametre, men ikke desto mindre væsentlige. Parameter 2, "Er selve redskabet/testmaterialet tilgængeligt på dansk (så der evt. kan vælges mellem grønlandsk og version i administration)?", fordi man kunne forestille sig situationer, hvor grønlandske forældre selv valgte, at de ville gennemføre en test på dansk, idet de selv vurderede at deres mestring af dansk var tilstrækkelig og at de havde opholdt sig i Danmark så længe, at de betragtede Danmark som deres kulturelle tilhørssted. Parameter 3, "Er manualen tilgængelig på dansk?" og 4, "Findes der danske normmaterialer?", er mere "lige til" parametre, idet det vil lette hele arbejdet, hvis disse materialer er tilgængelige på dansk. Dog skal man være opmærksom på, at hvis der anvendes en dansk udgave af en normbaseret test (jf parameter 2), så der nødvendigvis skulle være tilgængelige danske normer. Efter kulturtilpasning er der ikke længere et en-til-en forhold mellem den danske og den grønlandske version, og de grønlandske normer kan ikke anvendes i disse situationer.

Der var samlet set blot fem ud af de 29 test, redskaber og metoder, som det ikke var muligt for os at tilvejebringe det fulde materiale på, uagtet at vi henvendte os til forlag, andre ophavsrettinghavere, gennemtrawlede internettet, osv. Da ingen officielle kanaler kunne fremskaffe de nødvendige materialer for en vurdering, giver det ingen mening at tage disse redskaber videre uagtet hvor mange psykologer, der anvender dem. Det er et spørgsmål om at både redskab og oplæring bør være lettilgængelig og kunne finde sted indenfor en overskuelig

---

⁷ Den Europæiske sammenslutning af Psykologforeninger (EFPA) retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test, som pt er under revision: https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-06/110c_EFPA_BOA_TEST_REVIEW_MODEL_version426.pdf

⁸Dermed er der også rum for, at normer stadigt kan være acceptable, hvis antallet skulle blive lidt lavere. Havde man derimod lagt grænsen ved det acceptable, så ville et lavere antal betyde, at normerne blev utilstrækkelige.

tidsramme, for at det kan tages i betragtning. Det er ikke nok, at et givet redskab anvendes hyppigt af danske psykologer, fordi det i sig selv ikke er et kvalitetstegn og garanti for videnskabelig underbygning. Da det i løbet af 6 måneder ikke var lykkedes os at fremskaffe hverken redskaber eller andre nødvendige materialer, har vi efter en grundig faglig vurdering fravalgt disse redskaber. Det drejer sig specifikt om:

- *Rotter's sætningsfuldendelsestest*, som ikke længere forhandles i Danmark, og der således ikke er en kilde til materialet i fremtiden heller.
- *Reading the Mind in the Eyes (RME)*, som kun er tilgængelig i den danske version gennem en international webside, der ikke har fungeret i forundersøgelserperioden, og hvor en direkte henvendelse til foreningen, som står for hjemmesiden, blev afvist. At et materiale på den måde kan være utilgængeligt pga "tilfældigheder", gør det mindre anvendeligt også i fremtiden.
- *Levels of Emotional Awareness (LEAS)*, hvor det, på trods af at der findes flere kursusudbydere, ikke har været muligt at lokalisere test og tolkningsmateriale på dansk eller beskrivelser af samme. En så vanskelig tilgang til materialet, udgør en forhindring for en fremtidig anvendelse.
- *Parent-Child – Early Relational Assessment (PC-ERA)*, hvor det ikke været muligt at fremskaffe en manual, og vi har ikke kunnet finde oplysninger ift om selve observationsmetoden er oversat til dansk.
- *Marschak Interaction Method of Psychometrics (MIM-P)*. Selve MIM-P materialet som anvendes til aktiviteterne, har vi ikke haft adgang til, mens vi har haft adgang til en ikke-publiceret dansk administrations- og scoringsmanual. Vi vurderer dog, at det er uden betydning, at vi ikke har set selve aktivitetsmaterialerne, da det ikke ville ændre på vurderingen i kvalitetsbarometeret. MIM er udviklet i 1960 i forbindelse med en særlig legeterapiform kaldet Theraplay, hvis formål er at stimulere samspillet mellem forældre og forsømte, understimulerede børn. Siden er MIM brugt i andre sammenhænge med yngre børn. Der er i tidens løb udviklet flere rating scales til at vurdere samspillet. Et afgørende problem med MIM er, at de gennemførte assessments ikke er standardiserede på et normativt materiale. Som det fremgår af bilag 2, har flere forskere og klinikere prøvet at skabe et stærkere metodisk grundlag, men konkluderer at det ikke er lykkedes. Flere af

dem omtaler MIM som MIM RS, hvor RS står for rating scale, dvs de lægger vægten på vurderingsredskabet mere end på selve legematerialerne og procedurerne for at udføre testen. En dansk psykolog har valgt at kalde sit arbejde med MIM for MIM-P, hvor P'et står for psykometri. Der er kun publiceret en enkelt undersøgelse med MIM-P på et ikke normativt materiale. Der er desværre endnu ikke evidens for, at MIM i de forskellige versioner er et validt og pålideligt redskab til at vurdere samspil mellem forældre og børn. Der er ikke forlag bag MIM, men et kommercielt drevet institut for Theraplay®. Der eksisterer ikke tre versioner af legematerialerne, så vidt vi ved. De er ikke offentligt tilgængelige som forklaret i bilag 2. Der eksisterer forskellige ratingsystemer, men som nævnt ovenfor er der manglende evidens for værdien af dem.

- Derudover har det ikke været muligt at komme i besiddelse af scorings- og tolkningsmanualen til *Adult Attachment Interview (AAI)*, som formentlig udelukkende eksisterer på engelsk, og hvor ophavsrettighedshavere angiver, at dette kun udleveres efter et certificeringskursus, som afholdes i England i to versioner: enten et 3 dages kursus efterfulgt af 18 måneders supervision eller et 18 dages kursus. Uagtet, at vi er i besiddelse af det engelsk interview, har det således ikke været muligt at vurdere materialet fuldt ud. Vi vurderer at det er uden betydning, da redskaber, der udelukkende vurderer tilknytning, er sorteret fra som værende for "smalle" ift. FKU.

Nedenfor ses en oversigtstabel med de redskaber, som kom igennem kvalitetsbarometeret – altså opfyldte de fire grundlæggende parametre; 1, 13, 14 og 15 - samt den karakter de opnåede.

Metoder inden for det kognitive område/funktionsniveau		
<i>WAIS *</i>	<i>8 point</i>	<i>Intelligens/kognitive evner</i>
RIAS	9 point	Intelligens/kognitive evner
Leiter-3	9 point	Intelligens/kognitive evner
Metoder inden for det personlighedsmæssige og sociale område/funktionsniveau		
PDI	8 point	Direkte på forælderrollen
<i>MCMII **</i>	<i>10,5 point</i>	<i>Personlighedsforstyrrelser & psykopatologi</i>
<i>PAI **</i>	<i>10,5 point</i>	<i>Personlighedsforstyrrelser & psykopatologi</i>
SCL-90-R	11 point	Psykopatologi
Metoder til observation (af samspil)		
Ingen		Udvikling nødvendig

De kursiverede test, redskaber og metoder i tabellen ovenfor blev derefter fravalgt af nedenstående grunde:

* WAIS blev fravalgt trods en høj score på kvalitetsbarometeret. WAIS anses af mange som den gyldne standard indenfor området og den er meget omfangsrig. Den består af ti kernetelprøver og seks supplerende delprøver. Oversættelsesarbejdet og kulturtilpasningen til grønlandsk vil være en meget omfangsrig og omkostningstung opgave. En ny version (WAIS-5) er netop udgivet på engelsk i 2024, men den er endnu ikke oversat til dansk og der findes ingen danske normer for den. Hvornår der ventes at foreligge en dansk WAIS-5 vides ikke med sikkerhed, men et kvalificeret gæt vil være i løbet af 2-3 år, da dette arbejde tager tid og der vil gå yderligere nogle år, før danske psykologer så vil overgå til denne version. På grund af det lange tidsforbrug til testning med WAIS-IV vælger mange psykologer at bruge bestemte deltests ud fremfor den samlede test. I forbindelse med en grønlandsk validering og opbygning af normer vil det imidlertid være nødvendigt, at den fulde tests gives til alle deltagere. I parentes kan det bemærkes, at de danske normer (WAIS-IV) i virkeligheden er skandinaviske, idet data fra tre lande er slået sammen, hvad der antyder, at selv i Danmark har opgaven med at indsamle et stort nok normmateriale været så krævende, at man har valgt at 'poole' besvarelser fra flere lande, uagtet at det giver et langt fra optimalt normmateriale.

** De kliniske spørgeskemaer til at vurdere personlighedsforstyrrelser (MCMI-III og PAI) har mange kvaliteter og scorer højt på kvalitetsbarometeret. Når de alligevel blev fravalgt her, skyldes det flere forhold: Først og fremmest en usikkerhed på om forståelsen og beskrivelsen af de almindelige personlighedsforstyrrelser (PF) (ud fra DSM-IV) er overførbare til den grønlandske kultur. Så vidt vides er PF ikke kortlagt i nogle oprindelige befolkninger og der ville være et meget stort arbejde med at lave en sådan kortlægning fra bunden af, for herefter at undersøge om den vestlige tilgang var brugbar i Grønland. Hertil kommer, at PF i de nye diagnosesystemer (ICD-11 og DSM-5) beskrives dimensionelt og ud fra funktionsniveau og trækkene først derefter får en lidt mere underordnet plads. Et yderligere argument for fravalget af de to redskaber er deres omfang; MCMI'en er på 175 items og PAI'en på 344 items.

I Appendiks 4 er desuden inkluderet en oversigtstabel, som viser, hvordan hvert enkelt redskab scorer på hver enkelt (relevant) parameter i kvalitetsbarometeret. Således er det muligt for opdragsgiver og beslutningstagere at få et overblik over kvaliteten af hvert enkelt redskab og at

dykke med i områder af vurderingen, som de måtte finde særligt interessante ift. den videre proces.

1.4. Udvælgelse af mulige redskaber til løsningspakker

Baseret på gennemgangen og vurderingen af test, redskaber og metoder ved hjælp af kvalitetsbarometeret (jf. ovenstående), har vi sammensat forslag til to løsningspakker, der indeholder redskaber af hver af de tre hovedgrupper af test, redskaber og metoder indenfor de tre hovedgrupper (A: kognitive funktioner, B: personlighedsfunktioner, C: observation af samspil). Grundene til at vi har inkluderet redskaber fra hver af de 3 hovedgrupper i hver enkelt løsningspakke er fagligt set, at forældrekompetencevurderinger forløber forskelligt alt efter hvilke problemområder, der er aktuelle i den enkelte sag (jf. Appendix 2-3). Hvis psykologen for eksempel konstaterer, at der ikke er problemer med de kognitive funktioner, så vil dette ikke blive vurderet yderligere, men der kunne være samspilsproblemstillinger som skulle undersøges nærmere. I en anden sag kan det forholde sig omvendt. Det er derfor tvingende nødvendigt, at hver løsningspakke omfatter test, redskaber eller metoder indenfor alle tre hovedgrupper, så psykologen ikke kommer til kort i den enkelte sag ved ikke at have det passende redskab til rådighed. Det er dog vigtigt at gøre opmærksom på, at redskaberne i pakkerne er for få til at dække de mange komplekse forhold, som man kan møde i FKU – jf. antallet af tests, som er til rådighed for de danske børnesagkyndige psykologer, og således mere er udtryk for en "minimums"-pakke, der dog kommer omkring de tre hovedtyper af test, redskaber og metoder. Desuden var det en del af opdraget, at løsningspakker skulle indeholde redskaber fra alle tre hovedtyper.

Delopgave 2: Beskrivelse af løsningsforslag

Ud fra resultatet af afgrænsningen og vurderingen, som er gennemgået i kapitel 1, fremsætter vi to løsningspakker, som hver især består af en kognitiv test, to redskaber indenfor det personlighedsmæssige og sociale område, samt en metode til observation af samspil mellem forælder og barn. Der er tale om følgende tests og redskaber:

Indenfor det kognitive område: Reynolds Intellectual Assessment Scales (RIAS) henholdsvis Leiter International Performance Scale (Leiter-3), som begge er tests, der afdækker forskellige områder af kognitiv funktion, samt det generelle intelligensmæssige niveau.

Indenfor det personlighedsmæssige og sociale område: Parent Development Interview (PDI), som er et semistruktureret interview redskab, der undersøger forældrenes repræsentationer af deres børn, dem selv som forældre og deres relation til børnene. Symptom Check List (SCL-90-R), som er et spørgeskemabaseret redskab, som indikerer om forældrene har psykiske problemstillinger af forskellig art, såsom depression, angst mv. De to redskaber dækker hhv. det nære sociale mellem forældre og barn, som er centralt i FKU, og det personlighedsmæssige i form af en mulig psykopatologi.

Indenfor samspilsområdet anbefaler vi, at der udvikles et redskab til observation af dette særligt med grønlandske forældre, da ingen af de vurderede metoder levede op til parametrene i kvalitetsbarometeret. Mere detaljerede beskrivelse kan ses i bilag 2.

Løsningspakkerne varierer således udelukkende med hensyn til hvilken kognitiv test, der er inkluderet, mens de resterende redskaber og metoder er de samme. Det betyder også at den "eneste" udgiftspost, der vil variere, er oversættelse og tilpasning til grønlandsk kultur, da der er forskel på hvor meget der skal oversættes og tilpasses i de to kognitive tests (jf afsnit 2.5.2 og bilag 3 og 4).

Løsningspakke A består således af Leiter-3, PDI, SCL-90-R og nyudvikling af redskab til samspilsobservation.

Løsningspakke B består af RIAS, PDI, SCL-90-R og nyudvikling af redskab til samspilsobservation.

I de efterfølgende afsnit 2.1 til 2.4 gennemgår vi de forskelle og ligheder mellem løsningspakkerne, som kan have betydning for valget af løsningspakke A eller B.

2.1. Tilgængelighed af test/redskab

Løsningspakke A: Leiter-3, SCL-90-R og PDI er alle tilgængelige på dansk, har dansk materiale til brug ved gennemførelse (manual, scoringsark, tolkningsvejledning mv, som det er defineret for

det enkelte redskab). Leiter-3 og SCL-90-R har desuden dansk normmateriale, mens PDI scores kriteriebaseret. Et nyudviklet observationsredskab vil kunne udvikles direkte på grønlandsk, og oversættes til dansk, så det efterfølgende kan bruges af danske FKU-psykologer.

Løsningspakke B: RIAS, SCL-90-R og PDI er alle tilgængelige på dansk, har dansk materiale til brug ved gennemførelse (manual, scoringsark, tolkningsvejledning mv, som det er defineret for det enkelte redskab). RIAS og SCL-90-R har desuden dansk normmateriale, mens PDI scores kriteriebaseret. Et nyudviklet observationsredskab vil kunne udvikles direkte på grønlandsk, og oversættes til dansk, så det efterfølgende kan bruges af danske FKU-psykologer.

Der er således ikke forskelle af betydning på tilgængeligheden af redskaberne på dansk mellem de 2 løsningspakker.

2.2. Muligheder for tilladelse til oversættelse og kulturel tilpasning

Der er forskellige ophavsrettighedshavere og forskellige forlag, som har retten til salg og distribution af danske, herunder grønlandske og færøske sprogudgaver af de forskellige tests og redskaber. Vi har været i kontakt med disse forlag og kan pege på følgende generelle forhold, som der skal tages hensyn til i en eventuel videre proces.

For både **løsningspakke A** og **løsningspakke B** gælder det at de forlag, som har retten til salg i Danmark, Grønland og Færøerne af det specifikke redskab, bibeholder denne ret, og der skal dermed udarbejdes aftaler for, hvordan tests og redskaber kan anvendes efterfølgende. Oversættelsesarbejdet mm kan ikke gå i gang uden, at der foreligger en aftale med forlagene. Dvs. at det inden projektstart skal afklares om, der kan udarbejdes en licensaftale med SBST, om forlaget sælger direkte til psykologerne, og ikke mindst, hvis der sælges direkte til psykologerne; hvordan sikres det, at prisen kan holdes på niveau med de priser, der er for de danske udgaver, så der ikke skabes nye ulige forhold.

Desuden vil ophavsretten fortsat ligge hos dem, som allerede har denne – det er for Leiter-3 (**løsningspakke A**) og RIAS (**løsningspakke B**) ikke de forlag, som har salgsretten i Danmark, Grønland og Færøerne, men moderforlagene i udlandet som derfor skal også inddrages i en endelig aftale om at oversætte og kulturtilpasse pågældende redskab.

Hvis redskabet ikke sælges via et testforlag, for eksempel PDI (**løsningspakke A og løsningspakke B**), så skal der tillige laves aftaler omkring oversættelse og kulturtilpasning til Grønlandsk samt efterfølgende brug med den/de personer/firmaer som måtte have ophavsretten.

Ligeså vil ophavsretten til et nyudviklet grønlandsk redskab til observation af samspil skulle forhandles mellem udviklerne og SBST (**løsningspakke A og løsningspakke B**).

Testforlag og ophavsrettighedshavere skal indgå i samarbejdet om oversættelse og kulturel tilpasning, herunder godkendelse og kvalitetssikring af oversættelse, tilbageoversættelse samt godkendelse af kulturelle tilpasninger af tekst og billedmateriale (**løsningspakke A og løsningspakke B**).

Der er desuden en række redskabs-specifikke forhold, der skal tages i betragtning i de to løsningspakker:

Løsningspakke A:

Leiter-3: Dansk Psykologisk Forlag er positive i forhold til at ville indgå et samarbejde. Det skal bemærkes, at Dansk Psykologisk Forlag på vores vegne også har været i kontakt med ophavsretshaveren (det amerikanske StoeltingCo), der ikke mener, at det er nødvendigt med kulturel tilpasning af billedmaterialet i testen. Vi har dog i vores undersøgelse fundet, at der er behov for en sådan tilpasning. Det samme er blevet påpeget af de grønlandsktalende psykologer, som vi har afholdt et heldagsseminar for om udfordringer ved testoversættelse og kulturel tilpasning. Desuden mente ophavsrettighedshaver ikke umiddelbart, at det var nødvendigt med oversættelse af den del af testmaterialet, som var på dansk. Også her er vi, samt de grønlandsktalende psykologer, som vi har snakket med, uenige, idet det ville betyde, at en oversættelse med tolk ville blive forskellig hver gang, og standardiseret testning er netop karakteriseret ved at være ensartet i sine procedurer. Det er desuden i strid med retningslinjerne hos International Testing Commissions (ITC) for oversættelse og tilpasning af test⁹, hvis billedmateriale mv ikke tilpasses til målkulturen (se afsnit 2.5.1). Dette er et forhold, som skal afklares endeligt i forbindelse med en eventuel projektrealisering, ligesom en egentlig tilladelse fra moderforlaget skal indhentes. Det er dog alligevel vores vurdering at det vil være muligt at opnå en aftale med StoeltingCo og at en nærmere dialog med ophavsrettighedshaveren kan bane vejen

for en accept af brug i Grønland. Vi har ikke indenfor projektrammen haft tid til en længere, dybere dialog, så det er et vigtigt forhold, der skal afklares så tidligt som muligt.

Leiter-3 består af en større mængde testmaterialer i form af instruktionsbog, manual, stimulusbog, responsbog, staffelibog plus staffeli, plastholder, små brikker med figurer, figurkort og kasse med klodser, skumfigurer, opbevaringskurve, stopur, registreringsskema og do. til udviklingscore. Forlaget (Hogrefe Psykologisk Forlag, som ejes af Hogrefe International) sælger ikke løsdele, men vil være behjælpelige med fremskaffelse af bortkomne materialer. Samlet set fylder testen en mellemstor rygsæk med hjul på.

SCL-90-R: Pearson Clinical, som er en del Pearson, der er et engelskbaseret, internationalt forlag, har både ophavsretten og retten til salg i Danmark, Grønland og Færøerne. De er positive i forhold til at indgå i et samarbejde omkring oversættelse og kulturel tilpasning af SCL-90-R, og de vil desuden gerne medvirke i processen.

PDI: Der er ikke noget testforlag involveret i PDI'en. Her har ophavsrettighedshaver, Dr. Arietta Slade, Yale University, givet tilsagn om, at der kan arbejdes videnskabeligt med oversættelse og kulturel tilpasning af PDI.

Løsningspakke B:

RIAS: Hogrefe Danmark, som har retten til salg i Danmark, Grønland og Færøerne, er positive i forhold til at indgå i et samarbejde omkring oversættelse og kulturel tilpasning af RIAS. De vil desuden gerne medvirke til at denne proces omfatter udvikling af ekstra opgaver på grønlandsk, så disse kan erstatte eventuelle opgaver fra den danske udgave, som ikke fungerer på grønlandsk. Dette er i overensstemmelse med gold standard metoder for oversættelse og kulturel tilpasning af et testredskab, hvor endemålet er en velfungerende test i målkulturen, og den standard der også anvendes når der oversættes og tilpasses til dansk fra fx et amerikansk oplæg. Forlaget vil desuden gerne medvirke til at løse denne opgave⁸. En egentlig tilladelse fra moderforlaget skal dog indhentes ved en eventuel projektrealisering.

RIAS består af instruktionsbog, manual, tre stimulusbøger samlet i en mindre plastkuffert.

---

⁸ Bilag 7 beskriver i kort form det forventede endelige grønlandske RIAS test-kit for så vidt løsningspakke B realiseres, samt omfanget af Hogrefe Danmarks deltagelse i processen.

For **SCL-90-R** og **PDI**, se løsningspakke A, da der ikke er forskel.

2.3. Testforlagenes deltagelse

Vi har undersøgt, hvad testforlagenes deltagelse i de faser, hvor denne er nødvendig, betyder udgiftsmæssigt og inkluderet dette i budgettet. I bilag 7 ses en detaljeret beskrivelse for Hogrefe Danmarks deltagelse, for så vidt der går videre med **løsningspakke B**, der indeholder RIAS. Da en tilsvarende beskrivelse i forhold til Leiter-3 ikke var mulig at lave på nuværende tidspunkt, er det ikke endeligt afklaret om en oversættelse og kulturtilpasning kan falde på plads. Vi har derfor sat udgiftsniveauet for denne post i **Løsningspakke A** til det samme som for **løsningspakke B**. SCL-90-R er et simpere redskab, hvorfor udgifter ifm Pearson Clinicals deltagelse vil være lavere, og desuden det samme for **løsningspakke A** og **løsningspakke B**. I forhold til de to løsningspakker (**A** og **B**) vil der ikke være forskel på omfanget af personressourcer, der kræves.

Prisen for forlagenes deltagelse er i budgettet anslået til: for **løsningspakke B** er det 315.000 og for **løsningspakke A** er det 195.000.

2.4. Anslået pris for det samlede projekt

Det detaljerede budget er vedlagt som bilag 5. Budgettet består af to separate dele, et for hver løsningspakke. De samlede udgifter er følgende:

Løsningspakke A: 15.597.455 DKK

Løsningspakke B: 15.434.955 DKK

Som det ses, er der kun en mindre forskel i den anslåede pris for de to løsningspakker. Dette skyldes at forskellen kun stammer fra to forhold: for det første udgiften forbundet med oversættelse og kulturel tilpasning, da det forventede omfang varierer. Det præcise omfang af materiale til oversættelse og kulturtilpasning samt omfanget af et kvalitetssikringsforløb med testforlag og ophavsrettighedshavere kan først afdækkes præcist i en opstartsfasen af projektet. Vi har således angivet, hvad vi vurderer at være realistiske, men anslåede priser ud fra de parametre og forhold, som har kunnet afdækkes indenfor forundersøgelsen. For det andet udgiften til

produktion hhv. indkøb af det materiale som skal anvendes i dataindsamlingsfasen). Her gælder samme forbehold som beskrevet for oversættelse og kulturel tilpasning.

Der er i begge løsningspakker indlagt en samlet post som dækker samtidig udvikling af østgrønlandske versioner af redskaberne. Denne er sat som en samlet post og forudsætter at udviklingen og dataindsamling sker som en integreret del af projektet.

Usikre, men potentielle udgifter til husning til projektleder o.a. er ikke medindregnet i budgettet (se bilag 3, side 2 og afsnit 2.6).

2.5. Beskrivelse af projekt til oversættelse og kulturel tilpasning samt validering og normudvikling

I de følgende underafsnit (2.5.1 til 2.5.5) beskrives hvordan et projekt til oversættelse og kulturel tilpasning samt validering og normudvikling bør designes og hvilke videnskabelige og best practice principper, det bør baseres på. Der er ikke forskel på **Løsningspakke A** og **Løsningspakke B** i den henseende, hvorfor disse ikke nævnes separat.

2.5.1. Oversættelses- og kulturel tilpasningsmetodik

Metodikken i det oversættelses- og kulturelle tilpasningsarbejde bør være baseret på the International Testing Commissions (ITC) retningslinjer for oversættelse og tilpasning af test⁹. Det betyder, at der skal:

- 1) Sikres at oversættelse og tilpasning tager hensyn til sproglige, psykologiske og kulturelle forskelle i målkulturen ved at inddrage eksperter med relevant ekspertise.
- 2) Anvendes passende oversættelses- og tilpasningsdesigns, som er rettet mod at maksimere testens/redskabets anvendelse i målkulturen.

---

⁹ https://www.intestcom.org/files/guideline_test_adaptation_2ed.pdf

- 3) Vises at instruktioner og testindhold har lignende mening¹⁰ i målkulturen som i den oprindelige.
- 4) Vises at testformater (herunder spørgsmåls- og opgaveformater, osv.) er passende og meningsfulde i målkulturen¹¹.
- 5) Fremstilles kulturpassende administrationsguidelines, materialer og procedurer som minimerer sproglige komplikationer i administrationen og scoringen af testene og fremstillingen af resultaterne – fx i form af praksis omkring brug af tolke.
- 6) Indsamles pilotdata, dvs. et mindre antal testgennemførelser i målkulturen og indenfor målgruppen, så tilpasninger af oversættelser/tilpasninger kan foretages inden endelige versioner af test/redskaber laves.

Dette sikres gennem processen for oversættelse, kulturel tilpasning og kvalitetssikring (afsnit 2.5.2) og processen for nyudvikling (afsnit 2.5.3). Den efterfølgende kvalitetssikring for de normbaserede test er i afsnit 2.5.4 og for de kriteriebaserede redskaber og metoder i afsnit 2.5.5.

2.5.2. Processen for oversættelse, tilpasning og kvalitetssikring

Processen for oversættelse, tilpasning og kvalitetssikring indebærer et bredt samarbejde, og der bør afsættes god tid til dette arbejde, da det er vigtig del af grundlaget for den endelige kvalitet af de oversatte og kulturtilpassede test, redskaber og metoder. Dertil skal lægges en egentlig fysisk produktionsfase, hvor tests og redskaber fremstilles, inden indsamlingen af data til validering samt normfremstilling kan starte.

Processen vil for Leiter-3, RIAS, SCL-90-R samt PDI forløbe i disse faser, hvor rækkefølgen kan være fleksibel mellem nogle faser og vil være lidt forskellige for de forskellige redskaber. Det skal desuden bemærkes at vi er blevet opmærksomme på at den østgrønlandske dialekt er så tilpas

---

¹⁰ Der er ikke krav om præcist samme mening, da der ikke skal kunne sammenlignes på tværs af dansk og grønlandsk kultur, men i stedet sikres optimal brug i grønlandsk kultur. Der anvendes således en "adaption"-tilgang (jf. Van de Vijver, F. J. R. & Poortinga, Y. H. (2005). Conceptual and methodological issues in adapting tests. I Ronald. K. Hambleton; Peter F. Merenda & Charles D. Spielberger. Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment. London, Lawrence Earlbaum Associate, Publishers. ISBN: 0-8058-3025-1. Side 39–63)

¹¹ Igen er der ikke krav om enshed, da der ikke skal kunne sammenlignes på tværs af dansk og grønlandsk kultur, men i stedet sikres optimal brug i grønlandsk kultur. Der anvendes således en "adaption"-tilgang (jf. Van de Vijver, F. J. R. & Poortinga, Y. H. (2005) ovenfor.

anderledes end "rigsgrønlandsk", at der bør laves østgrønlandske versioner. Vi har i forbindelse med at undervise grønlandske fagfolk i brugen af traumetests oplevet dels østgrønlandernes vanskeligheder ved at forstå 'rigsgrønlandsk', dels at det var muligt for dygtige tolke at hjælpe dem så meget, at de kunne følge med undervisningen. Dette gøres bedst (dvs. det bedste resultat opnås) ved at der oversættes samtidigt og ikke parallelt til "rigsgrønlandsk" og østgrønlandsk, så eventuelle forskelle i opfattelsen af et udsagn eller en opgave mellem de to, som udspringer af grundlæggende forskellige forhold, kan fanges tidligt og justeres ind allerede i oversættelses- og tilpasningsfasen. Da det ikke vil være muligt at indsamle nok data alene for en østgrønlandsk version, er det vigtigt at den "rigsgrønlandske" og den østgrønlandske version tilpasses hinanden fra start, så den østgrønlandske version kan valideres via sammenligning med den "rigsgrønlandske":

1. Udpegning af præcist hvilke specifikke dele af tests og redskaber, der bør tilpasses kulturelt – både tekst og billedmateriale. Foretages af grønlandske psykologer, med østgrønlandsk repræsentation i form af tolke med særlig kompetence, i samarbejde med eksperter i testoversættelse og tilpasning.
2. Der laves to uafhængige oversættelser, som derefter samles og konsolideres i en konsensuel afstemt version. Oversættelser laves af dobbeltsprogede psykologer med grønlandsk som modersmål¹².
3. Kulturel tilpasning af tekstdele foretages og indlejres i oversættelser.
4. Der udvikles (mindst) 10% ekstra items (spørgsmål, opgaver, udsagn, billeder osv.) på grønlandsk, som kan erstatte items fra oversættelsen, som ikke fungerer, så der stadig er tilstrækkelige items¹³.
5. Tilbageoversættelse foretages af dobbeltsproget psykolog med dansk som modersmål¹³.
6. Det tekstlige materiale kvalitetssikres hos ophavsrettighedshaver og testforlag ved hjælp af tilbageoversættelsen.
7. Der nedsættes en komité bestående af test-kyndige samt grønlandske psykologer til at udarbejde indholdsmæssige forslag til det billedmateriale, der skal kulturtilpasses.

---

¹² Det er normen, at oversætter har det sprog som der oversættes til som modersmål (jf ITC og EFPA guidelines).

¹³ Dette er kun aktuelt for de kognitive tests.

8. Forslag til indhold i kulturtilpasset billedmateriale kvalitetssikres hos ophavsrettighedshaver og testforlag.
9. Kulturtilpasset billedmateriale udarbejdes af kunstner/grafiker.
10. Endeligt kulturtilpasset billedmateriale kvalitetssikres hos ophavsrettighedshaver og testforlag samt en mindre gruppe grønlandske psykologer¹⁴.
11. Der foretages pilotafprøvninger af hvert enkelt redskab ift. at afgøre om der skal foretages yderligere justeringer af materialer. Foretages af grønlandske psykologer.
12. Der foretages endelig justeringer af de grønlandske oversættelser og tilpasninger.

Forventeligt vil dette arbejde tage mellem seks og otte måneder. Dog vil nogle redskaber ligge klar hurtigere end andre, da de er meget forskellige i omfang og kompleksitetsgrad.

Oversættelses- og kulturtilpasningsfasen vil være efterfulgt af en produktionsfase for hvert redskab, så det er tilgængeligt under dataindsamlingerne (afsnit 2.5.4 og 2.5.5). Produktionsfasen vil igen have varierende længde for hvert enkelt redskab, idet der er hurtigere at producere materiale til SCL-90-R end RIAS og Leiter-3. Produktionstid for SCL-90-R er anslået 1 måned, for RIAS 1-2 måneder og For Leiter-3 er produktionstiden ikke kendt på nuværende tidspunkt, men da der er tale om en test med specialfremstillede dele, vil den muligvis være længere. For de resterende to redskaber vil produktionstiden være kort.

For det grønlandske observationsredskab til samspils-observation, der skal nyudvikles, vil processen være en lidt anden. Denne beskrives i afsnit 2.5.3.

2.5.3. Processen for udvikling af grønlandsk observationsredskab til samspils-observation

Formålet med et redskab til samspilsobservation er, at psykologen kan vurdere interaktionen mellem forældrene og barnet ved at se og analysere, hvad der foregår. Samspillet er selvfølgelig afhængigt af barnets alder og udviklingstrin samt af forælders personlighed, modenhed og evne til at aflæse barnets signaler. For at genere betydningsfuld viden på begrænset tid vil samspillet bygge på strukturerede elementer, dvs. at der vil indgå små opgaver, som skal løses af forælder og

---

¹⁴ Der kan være tale om mere end en runde af kvalitetssikring for de normbaserede redskaber (RIAS, Leiter-3, SCL-90-R)

barn i forening, fx at bygge et hus af duplo klodser, klæde en dukke på, lave en tegning, planlægge en fest eller en rejse. Disse aktiviteter bør være nogle, som er almindelig forekommende aktiviteter mellem forældre og børn i Grønland, og som tilgodeser forskellige udviklingstrin. Når aktiviteterne er fastlagt i et samarbejde med grønlandske psykologer og en procedure er udviklet og beskrevet, afprøves det nye redskab i en pilotfase med 40 forælder-barn par, hvorefter det justeres. Legene i pilotfasen optages på video og analyseres mhp. at udvikle et ratingsystem, hvor forældrens og barnets interaktionsmåder beskrives og vurderes. Det er væsentligt at ratingsystemet (de specifikke vurderingskriterier samt hvilken adfærd, der bidrager til det enkelte kriterie) udvikles på grundlag af observationer af grønlandske forældre og børn, da der er kulturelt funderede forskelle i hvordan forældre-barn adfærd og samspil samt i graden af følelsesmæssig mimik mellem den grønlandske og danske kultur¹⁵, som gør at det ikke vil være hensigtsmæssigt at anvendes et vestligt (dansk/amerikansk) forlæg som ratingsystem med grønlandske forældre og børn. Ratingsystemet undersøges præliminært for reliabilitet og validitet og bliver tilgængeligt både på dansk og grønlandsk. Herefter indsamles observationer i et større sample (n = 200) til de endelige valideringsanalyser. Udviklingsarbejdet dokumenteres løbende i rapporter. Det planlagte set-up vil give en vigtig ny viden om forældre-børn samspil i en grønlandsk sammenhæng, som repræsentativt vil være afgørende for at sikre, at FKU får økologisk validitet, dvs. at den måde testen gennemføres på, afspejler almindelige forhold mellem børn og forældre i modsætning til en eksperimentel opsætning, der foregår i et laboratorium, og i modsætning til en metode med et ratingsystem, der ikke er kulturelt passende.

2.5.4. Validering og normoparbejdelse for de normbaserede redskaber

Kvaliteten af de oversatte og kulturtilpassede tests, redskaber og metoder, vil blive yderligere sikret gennem validering samt normoparbejdelse¹⁶ blandt målgruppen for redskaber med normbaseret scoring og tolkning.

---

¹⁵ Berliner & Hagedorn, 2013; Berliner & Stender, 2013; Trondheim & Berliner, 2017; Brooks et al., 2024 Deep learning reveals what facial expressions mean to people in different cultures, *iScience*, 27(3).

¹⁶ Begrebet normoparbejdelse dækker kort fortalt over indsamling af data med pågældende testredskab i den befolkning som er målgruppen. Data skal være repræsentative for befolkningen på en række grundlæggende baggrundsoplysninger med relevans for anvendelsen i målgruppen. De almindelige baggrundsfaktorer, der inddrages er: geografisk spredning, køn, alder og uddannelsesniveau. Det er imidlertid ikke muligt at inddrage alle disse forhold,

De overordnede principper og metoder for denne del af kvalitetssikringen følger de minimums-specificerede kvalitetskrav i EFPAs retningslinjer for vurdering af kvalitet i psykologiske og pædagogiske test¹⁷, som for eksempel passende normer, sikring af fair testning osv. Dansk Psykologforening har tilsluttet sig disse principper. Der anvendes desuden metodikker og processer, der kan sikre en kvalitet på niveau med kvaliteten af de nuværende danske tests og redskaber, når de anvendes til FKU i Danmark, jf guidelines fra the International Testing Commission (ITC) om oversættelse og tilpasning af tests¹⁸, idet dette i sig selv er tilstræbelsesværdigt¹⁹. Både EFPAs og ITCs retningslinjer bør følges, uanset om der leves op til disse minimumskrav i forbindelse med brug af redskaberne i den danske eller andre majoritetskulturer, da for lav kvalitet i majoritetskulturen ikke kan bruges som argument for en for lav kvalitet i minoritetskulturen.

---

da målgruppen udelukkende er forældre, det udelukker at alder inddrages som en baggrundsvariabel ift repræsentativitet. Den styrende baggrundsvariabel ift repræsentativitet kan således være geografisk spredning. Derudover bør det tilstræbes, at der er en fornuftig fordeling mellem mødre og fædre og de aldersgrupper, som dækkes af forældreskab, således at det kan sikre at de enkelte items i en test fungerer på samme måde for disse grupper – for eksempel at en test fungerer lige godt for mødre og fædre (jf afsnit 1.3). Tillige bør der, da der er tale om at de oversatte og kulturtilpasse tests skal anvendes med forældre som i en eller anden grad er i en risikogruppe – ellers ville de ikke skulle gennemgå en FKU – bør der indgå en tilstrækkelig undergruppe af forældre, som er i en risikogruppe af en eller anden art. Endelige så bør gruppen af østgrønlandske deltagere være stor nok til at der kan sammenholdes om pågældende test fungerer på samme måde i rigsgrønlandsk og østgrønlandsk version. Når data er indhentet, udarbejdes der såkaldte normer, dvs normgruppens fordelinger på testresultaterne med angivelse af usikkerhed på målingerne, således at resultaterne for en forælder der testes senere kan sammenholdes med pågældende normfordeling. Sammenligning af et testresultat med en normfordeling betyder at resultatet og dets vurdering *altid* vil være ift normgruppens. Dvs. at hvis en person scorer 91 på en intelligencetest, hvor skalaen er standardiseret og omregnet til en normalfordelt IQ-skala, hvor gennemsnittet er 100 og standardafvigelsen er 15, så betyder resultatet, at personen har scoret lavere end 72,6 % af de personer, der indgår i normmaterialet, og højere end 27,4 % af personerne i normmaterialet. Man kunne også sige, at personen ligger indenfor de midterste 68,26% af normgruppen, nemlig dem som ligger indenfor gennemsnittet på 100 ± 15 (en standardafvigelse på hver side af gennemsnittet). Afhængigt af hvilken test, der er tale om, tillægges mere substantielle tolkninger. MEN scoren på 91 betyder ikke noget i sig selv, kun relativt ift normgruppens fordeling. Man skal dog være opmærksom på, at der altid er en vis usikkerhed forbundet med disse målinger, og generelt kan man jo sige at jo lavere reliabilitet, jo større usikkerhed og omvendt. Usikkerheden kan være så stor, at man blot kan sige, at personens resultat ligger indenfor et interval af IQ-værdier, og bredden af dette interval kan betyde, at resultatets tolkning ikke er entydig. For eksempel kunne det betyde, at personens resultat lige så godt kunne ligge under den store gruppe omkring gennemsnittet, som indenfor denne gruppe (fra 85 til 115). Disse forhold tages i betragtning, når psykologer vurderer testresultater.

¹⁷ https://www.efpa.eu/sites/default/files/2023-06/110c_EFPA_BOA_TEST_REVIEW_MODEL_version426.pdf

¹⁸ https://www.intestcom.org/files/guideline_test_adaptation_2ed.pdf

¹⁹ I henhold til internationale konventioner og nationale love om ikke-diskrimination og ligebehandling, jf Institut for menneskerettigheder (2019). Ligebehandling. Status i Grønland 2019.

https://menneskeret.dk/files/04_april_19/imr_status_ligebehandling_dk.pdf

For de tests og redskaber, som har normbaseret scoring og tolkning, dvs. Leiter-3 (**Løsningspakke A**), RIAS (**Løsningspakke B**) og SCL-90-R (**Løsningspakke A og B**), er der tale om disse principper og metoder:

1. Der indsamles data ved hjælp af de oversatte og kulturtilpasse test til brug for valideringsanalyser, beregning af reliabilitet samt fremstilling af normmateriale med standardiserede procedurer, som de indsamlede psykologer oplæres i.
  2. Der indsamles data som kan godtgøre at der er tale om tilstrækkelige norm-data, dvs. som minimum 400 forældre suppleret med 60 forældre der gennemfører østgrønlandske versioner. Da der altid vil være data med utilstrækkelig kvalitet blandt det indsamlede, herunder data indsamlet i supervisionsperiode, sættes måltallet til 450 forældre og 75 østgrønlandske.
  3. Der indsamles data, som er så repræsentative for de grønlandske forældre, som det er praktisk muligt, og under hensyntagen til at undergrupper skal være repræsenteret med et stort nok antal personer til at kunne gennemføre analyser for fairness, dvs. at der ikke er differentiell item funktion, altså ingen bias, som kan skævvride resultatet (jf afsnit 1.3). Dataindsamlingen foretages i alle fem grønlandske kommuner, og der tilstræbes følgende undergruppe:
    - a. 50 % Mødre og 50 % fædre, med mål om minimum 150 fædre
    - b. 75 % fra byer og 25% fra bygder, med mål om minimum 100 fra bygder
    - c. 75 % forældre, som ikke er i risikogrupper, og 25 % forældre fra risikogrupper*) med mål om at gruppen af forældre, som er i risikogrupper, ikke bør være mindre end 100
    - d. Aldersgrupper, 15-25 år 35%, 26-35 år 40% og 36-55år 25%
- *) Med risikogruppe mener vi forældre, som har kontakt med sociale foranstaltninger som børnehuse, familiecentre, MISI o.l.

Der tilstræbes samme procentvise fordeling for de østgrønlandske versioner (jf bilag 3).

4. Der gennemføres valideringsanalyser for hvert enkelt redskab herunder item-analyser, som kan undersøge om resultaterne er fair i betydningen, at der ikke er differentiell item funktion/item bias, der skævrider resultaterne for nogle undergrupper (jf afsnit 1.3). Det er almindelig praksis ifm. validering af psykologiske testredskaber at gennemføre såkaldte kriterievaliditetsundersøgelser (samstemmende og/eller diskriminerende). Sådanne analyser har til formål at belyse i hvilken grad det som den pågældende test måler, hænger sammen med andre etablerede mål for det samme, og i hvilken grad den pågældende test adskiller sig fra andre etablerede mål af andre forhold. Leiter-3, RIAS og SCL-90-R er alle tidligere undersøgt både for samstemmende kriterievaliditet i andre kulturer, herunder Danmark, og for diskriminerende validitet ved inddragelse af en række grupper med særlige kendetegn eller udfordringer. Da kriterievaliditet, som sådan ikke er noget, der ændrer sig ved en oversættelse, og vi i øvrigt ikke har andre etablerede test for de samme fænomener (eller afvigende fænomener) på grønlandsk, kan vi ikke anbefale, at der gennemføres sådanne undersøgelser af validiteten i første omgang. Det anbefales desuden i de internationale retningslinjer, at der gennemføres egentlige item analyser²⁰ for at belyse dimensionalitet²¹ og forhold som fairness (at der måles ens for alle i målgruppen), da disse er centrale dele af validitet. Både SCL-90-R, Leiter-3 og RIAS har i andre kulturer været undersøgt vha item analyser med henblik på at belyse dimensionalitet og kvaliteten af de inkluderede spørgsmål (jf testmanualer). Vi vil derfor anbefale, at der gennemføres psykometriske valideringsanalyser for de enkelte del-prøver og del-skalaer i de enkelte tests; herunder item-analyser, som kan undersøge om spørgsmål og opgaver måler ens for undergrupper, fx mellem de "rigsgrønlandske" og de østgrønlandske versioner. I fremtiden vil de oversatte test kunne fungere som tests, som andre tests, der oversættes og valideres på grønlandsk kan holdes op imod.

---

²⁰ Item-analyser henviser blot til psykometriske valideringsanalyser, hvor der er fokus på de enkelte items (opgaver, spørgsmål, udsagn mv), der indgår i en test. I modsætning til faktor-analyser, hvor man fokuserer på strukturen i del-prøverne mere overordnet set (jf. dimensionalitet) (Van der Linden & Hambleton (1997).

²¹ Med dimensionalitet menes den strukturelle opdeling af en test i del-prøver (Nunnally & Bernstein, 1994).

5. Der beregnes reliabilitet.
6. Der fremstilles normmateriale, opdeles for undergrupper, hvor der er signifikant og substantiel forskel på scores. Normmaterialet skal dække både delprøver og samlede testscores, og som minimum med brug af de samme typer af scores som er tilgængelige i det oprindelige normmateriale (jf. testmanualer), så det er muligt at sammenholde med det danske og andre normmateriale, om end de grønlandske test ikke bliver identiske med de danske versioner.
7. Der fremstilles dokumentation for validitet og reliabilitet i den grønlandske målpopulation, i form af en testmanual. Herunder dokumentation af differentiell item funktion samt beskrivelser af hvordan den bias dette forårsager er håndteret for så vidt muligt at opnå fair og korrekte testresultater for alle undergrupper af forældre, samt hvor det ikke har været muligt at håndtere denne bias.
8. Der fremstilles scorings- og tolkningsguides, som beskriver hvordan gruppe-forskelle i scores skal tolkes. I scorings- og tolkningsguides skal desuden indgå normtabeller til brug med den grønlandske målpopulation, som beskrevet i punkt 6.
9. Der fremstilles administrationsmaterialer og -instruktioner, der beskriver de testprocedurer og -forhold, der skal følges i målgruppen i forbindelse med testningen med henblik på at minimere kultur- og/eller sprogligt relaterede problemstillinger.

2.5.5. Kvalitetssikring og validering af redskaber, der ikke er normbaserede

For de redskaber, som ikke har normbaseret scoring og tolkning, men en kriteriebaseret scoring²², dvs. PDI og den observationsmetode (**løsningspakke A og B**), der skal udvikles, er der tale om disse principper og metoder:

---

²² Når der er tale om interviews som PDI eller observation af samspil, så er der ikke tale om items som kan være rigtige eller forkerte (kognitiv test) eller symptomer, som kan være til stede eller ej (SCL-90-R), men komplicerede ratingsystemer, hvor der i stedet opstilles kriterier for hvad der er et godt forældre-barn samspil og hvilken adfærd der demonstrerer dette. Dette betyder ikke at et sådant redskab ikke er standardiseret, blot at det scores og tolkes ud fra mere "absolutte" kriterier, snarere end ift en normgruppes resultater.

1. Der indsamles data med standardiserede procedurer, som de indsamlede psykologer oplæres i. For PDI optages interviewet enten i tale eller på video. Observationsredskabet optages på video. Dette efterfølges af scoring.
2. Der indsamles data ved hjælp af PDI og observationsredskabet, som er tilstrækkelige til at gennemføre validitets- og reliabilitetsanalyser, dvs. som minimum 200 forældre suppleret med 25 forældre, der vurderes med østgrønlandske versioner.
3. Der indsamles data, som er så dækkende for grønlandske forældre, som det er praktisk muligt, og under hensyntagen til at undergrupper skal være repræsenteret. Der tilstræbes samme procentvise fordeling som for de normbaserede test.
  - a. 50 % Mødre og 50 % fædre
  - b. 75 % fra byer og 25% fra bygder
  - c. 75 % forældre, som ikke er i risikogrupper, og 25 % forældre fra risikogrupper
  - d. Aldersgrupper, 15-25 år 35%, 26-35 år 40% og 36-55år 25%

Der tilstræbes samme procentvise fordeling for de østgrønlandske versioner (jf bilag 3).

4. Der gennemføres valideringsanalyser for hvert redskab mhp. at belyse den diskriminerende og den samstemmende validitet. Ift. at undersøge validiteten af PDI og redskabet til samspilsobservation, er der samme problemstilling, som beskrevet i afsnit 2.5.2, idet der ikke findes grønlandske redskaber, der kan indgå i en undersøgelse af kriterievaliditet (samstemmende eller diskriminerende). Der eksisterer godt nok et lille antal grønlandske redskaber til screening for forskellige typer af mental mistrivsel samt traumatisering, men det er alle redskaber til børn og unge, og ikke forældre/voksne. Det vil være problematisk at holde PDI og redskabet til observation af samspil op mod resultaterne fra redskaber, som udelukkende siger noget om børnene, da der ikke kan hævdes at være et entydigt forhold mellem fx forældres mentaliseringsevne og børnenes mentale mistrivsel eller grad af traumatisering. Til gengæld er det muligt at opstille forventelige sammenhænge mellem resultaterne fra PDI'en og observationsredskabet. Vi vil for eksempel forvente, at der for alle forældre, uanset om de er i en risikogruppe eller ej, vil være en sammenhæng mellem

mentaliseringssevne og oplevelse af forældrerolle på den ene side og kvaliteten af samspillet mellem forælder og barn på den anden side. Vi vil også forvente, at forældre, der betragtes som værende i en risikogruppe, vil opnå dårligere resultater på begge redskaber end forældre, der ikke er i en risikogruppe. Vi vil derfor foreslå, at validiteten af PDI og observationsredskabet undersøges gensidigt som samstemmende kriterievaliditet, hvor de er hinandens kriterie, og at dette sikres ved at mindst halvdelen af de gennemførte undersøgelser omfatter begge redskaber med samme forælder.

5. Der beregnes inter-rater reliabilitet for de to redskaber, så det kan afgøres, om der skal yderligere oplæringsprocedurer til med det færdige redskab inden implementering. Dette betyder at for PDI, som er et eksisterende redskab, skal 33% af det indsamlede materiale scores af tre psykologer. For det nyudviklede observationsredskab gennemføres analyserne efter 20% er gennemført, så der kan finde en justering af oplæringen sted allerede indenfor udviklingsprojektet (jf afsnit 2.5.1). Analyserne gentages som for PDI, hvis der laves justeringer i scoringsmetoden.
6. Der fremstilles dokumentation for validitet og reliabilitet i den grønlandske målpopulation, i form af en testmanual.
7. Der fremstilles scorings- og tolkningsguides, som beskriver hvordan der scores og tolkes
8. Der fremstilles administrationsmaterialer og -instruktioner, der beskriver de testprocedurer og -forhold, der skal følges i målgruppen i forbindelse med testningen, med henblik på at minimere kultur- og/eller sprogligt relaterede problemstillinger, som kunne forårsages af administrationsprocedurer mv, og som systematisk kunne påvirke de konklusioner, der kan drages fra testresultaterne og dermed påvirke validiteten negativt.

2.6. Bemanding, organisation og projektvarighed

Realiseringen af det beskrevne projekt og det opstillede budget er baseret på en bemanding med ekspertise og kvalifikationsniveauer, som beskrevet i dette afsnit. Vi beskriver desuden i dette afsnit forskellige organisatoriske forhold, som kan have en væsentlig betydning for projektets gennemførelse – se bilag 3.

Bearbejdning og analyse begynder med alle de indledende trin, som er beskrevet i det foregående. Uden en vedholdende opmærksomhed på alle de tidlige og senere valg i processen mht. oversættelse, kulturtilpasning, tilbageoversættelse, udformning af materialerne i de endelige udgaver mmm. er der mulighed for at der opstår uønskede *biases*, som i sidste ende vil forringe resultaterne. Derfor er der brug for *testekspertise på højt niveau* til at følge arbejdet løbende, fordi opgaven drejer sig om validering af fire omfattende redskaber og udviklingen af et nyt. At gøre det på 3½ år er i sig selv *en meget stor opgave*, som ikke bliver mindre med de sproglige, kulturelle og geografiske udfordringer, som Grønland byder. Når data er i hus, skal de *bearbejdes videnskabeligt*, hvorfor en stor del af den samlede indsats ligger i det sidste år af projektet.

De enkelte stillingstyper:

Projektleder: kan have forskellig type af uddannelsesmæssig baggrund med en forståelse for de sociale og menneskelige problemstillinger, der knytter sig FKU. Vedkommende bør være grønlandsk talende og dansktalende, have kendskab til videnskabelig metodik gennem sit studie og være bekendt med grønlandske forhold ift logistik og infrastruktur. Vedkommende må være bosat i Nuuk af hensyn til projektets afvikling, være god til at etablere kontakt og holde styr på mange (ofte samtidige) aktiviteter i projektet.

Faglige ledere: Akademiker med erfaring i projektorganisering og ledelse. Videnskabelig erfaring med testudvikling, statistisk analyse og forskning. Klinisk viden om forældre-samspil, psykopatologi og kognitive forhold. Erfaring med supervision af psykologer og sårbare forældre og børn.

Testsagkyndige: Psykologer med ekspertise i test-egenskaber, testudvikling, oversættelse og kulturel tilpasning og med detaljeret indsigt i psykologiske test af forskellige typer og indenfor de forskellige hovedgrupper. Ekspertise i og erfaring med psykometriske analyser og vurdering af resultater af disse ift testkvalitet. Desuden indsigt i testforlags virksomhed, fremstilling af testmanualer, normtabeller, osv.

Dobbeltsprogede psykologer: Psykologer som har grønlandsk som modersmål og særligt gode danskundskaber samt indsigt i den grønlandske kultur (oversættelse og kulturtilpasning) samt mindst en psykolog som har dansk som modersmål og særligt gode grønlandskundskaber og indsigt i den grønlandske kultur (tilbageoversættelse). Kan det sidste ikke lade sig gøre, kunne et alternativ være tolke med disse kompetencer.

Grønlandske psykologer: Psykologer til gennemførelse af den testning med de oversatte og kulturtilpassede redskaber, som skal foretages for at indsamle data til validering samt normoparbejdelse.

Kursusundervisere: Psykologer med erfaring i anvendelse af, specifik viden om, og undervisningserfaring, i det konkrete test/redskab/metode, som dermed også vil være i stand til hurtigt og effektivt at sætte sig ind i forskelle fra de danske udgaver til de grønlandske udgaver.

Supervisorer: Psykologer erfaring med anvendelse af, specifik viden om, og undervisningserfaring, i det konkrete test/redskab/metode, som dermed også vil være i stand til hurtigt og effektivt at sætte sig ind i forskelle fra de danske udgaver til de grønlandske udgaver, samt specifikke supervisorkvalifikationer ift anvendelse, scoring og tolkning af pågældende test.

Projektmedarbejder til udvikling af observationsredskab: Psykolog med faglig specialisering inden for forældre-barn samspil.

Studerermedhjælp: kvalifikationer modsvarende de opgaver, der skal løses samt forståelse for hvad en psykologisk test er. Studerende fra psykologi, folkesundhed eller sociologi.

Følgegruppe: Personer med viden om statslige styrelser, videnskabelige undersøgelser, FKU og kulturforskelle.

Ledere fra relevante testforlag og deres medarbejdere samt andre ophavsrettighedshavere.

Selve organisering er beskrevet i et diagram (bilag 6), der dels viser de involverede aktører og interessenter, dels de opgaver, der skal løses. Opgaverne er udførligt beskrevet i bilag 3 og vist tidsmæssigt i et GANTT-diagram (bilag 4). Omfanget af opgaverne og prissætningen fremgår af de to budgetter i bilag 5. Der er ét budget for hver løsningspakke og disse er årsopdelte.

2.6.1 Prioritering af redskaber og rækkefølge i løsningspakkerne

Opdragsgiver har spurgt om det var muligt at lave en prioritering af de enkelte redskaber, der indgår i løsningspakkerne. For eksempel, hvilket der skulle oversættes og tilpasses, hvis ikke alt kunne realiseres, eller i hvilken tidslig rækkefølge redskaberne kunne oversættes og tilpasses, hvis alt ikke kunne starte samtidigt. Vi ser os ikke i stand til at foretage en sådan prioritering på et

fagligt grundlag, idet psykologerne som gennemfører FKU nødvendigvis må have en minimumspakke bestående af redskaber fra de tre hovedområder til rådighed, jf. selve opdraget for forundersøgelsen.

Vi kan imidlertid pege på en række forhold, som vil være konsekvenser af, at projektet splittes tidsligt op eller kun gennemføres delvist.

En delvis gennemførelse af projektet, hvor der ikke oversættes og tilpasses redskaber fra de tre hovedtyper, vil betyde, at grønlandske forældre i Danmark, som skal gennemgå en FKU, vil ikke blive stillet lige i forhold til danske forældre i Danmark i den samme situation, idet de grønlandske forældre kun vil have mulighed for at blive vurderet indenfor et eller to af de tre hovedområder. Således vil de grønlandske forældre stadig stilles væsentligt dårligere end de danske forældre.

En tidlig forskudt gennemførelse af projektet, hvor der oversættes og tilpasses, indsamles data til normer og validering samt gennemføres valideringer og fremstilling af normer, for ét redskab ad gangen vil umiddelbart få to konsekvenser: 1) at grønlandske forældre i en længere periode må undvære at blive vurderet på et ordentligt og fair grundlag sammenlignet med danske forældre. 2) at det vil være stærkt fordyrende at gennemføre først en del af projektet, dernæst en anden del af projekt, idet rejseaktiviteterne så skulle gentages. Som eksempel kan det nævnes, at der ifb med dataindsamlingen til validering og normgenerering er indtænkt, at der i forhold til den (valgte) kognitive test og SCL-90-R indsamles data i en samlet proces. Det betyder, at den samme forælder så vidt muligt gennemfører både den kognitive test og SCL-90-R, idet det er sandsynligt, at det kunne gøres i samme session. Det betyder, at der for hver data case på to tests "kun" skal rekrutteres én forælder og ikke to, at kompensationen for deltagelse kun skal gives til en forælder og ikke to, at rejseaktiviteten for den testende psykolog vil være mindre, osv. Desuden vil den indtænkte indsamling af data med to tests i samme session betyde, at projektet "besværer" færrest mulige personer. Hvis data i forhold til den kognitive test skal indhentes separat, vil de økonomiske omkostninger blive større end anslået i budgettet. Den opdelt indsamling vil øge de økonomiske omkostninger ift kompensation til deltagende forældre til det dobbelte, omkostningerne til rejser med mindst to tredjedele, osv. Desuden vil en opdelt eller tidsligt forskudt dataindsamling betyde, at projektet "besværer" dobbelt så mange borgere i Grønland, samt at indholdet i hvad der betragtes som beskyttede psykologiske redskaber spredes unødigt i

en lille befolkning. Dermed øges risikoen for at forældre, der senere skal gennem en FKU, allerede har kendskab til testenes indhold, hvilket ikke er en ideel situation.

Samme logik gør sig gældende ift de to ikke-normbaserede redskaber (PDI og observationsredskabet), da disse også forudsættes indsamlet sammen. Og her skal det desuden indtænkes, at disse to redskaber skal bidrage i en gensidig kriterievalidering, hvorfor de ikke kan være tidsforskudte og separate projekter.

Vi kan således **ikke anbefale**, hverken en delvis gennemførelse af projektet eller en tidligt forskudt gennemførelse af projektet. I forbindelse med de årsopdelte budgetter (bilag 5) vil vi gerne gøre opmærksom på, at en stram økonomisk rammestyring baseret på faste midler til bestemte perioder utilsigtet kunne komme til at spænde ben for projektets effektive gennemførelse grundet de særlige grønlandske forhold (geografi, vejr, kommunikationsmidler, bemanning, logistik, sprog). Økonomien derfor bør organiseres, så den er fleksibel hen over årsgrænser og muliggør en smidig og hurtig proces for ikke at sætte projektet i stå i perioder og dermed forsinke det unødigt.

2.6.2 Anbefaling vedr forperiode:

Vi anbefaler på baggrund af ovennævnte forhold, at der ved projektrealisering indlægges en "forperiode" på 6 måneder til at få alle aftaler og kontraktlige forhold på plads mellem Bolig- og Socialstyrelsen, testforlag, andre ophavsrethavere, og den projektudførende part. Det er vores erfaring, at der er mange detaljer i sådant arbejde, og det derfor tager tid. Vi anbefaler derfor også, at SBST inden da har indgået en kontrakt med den/de projektudførende parter (leverandør), så de kan deltage i dette arbejde, da det forudsætter indgående kendskab til redskaberne samt forståelse for testforlagsbranchens eksistensvilkår. Planen som sådan lægger op til en intensiv indsats i præprojekt perioden for at undgå for at undgå forsinkelser, som kan undgås ved rettidig omhu. Grundet de geografiske og vejræssige forhold i Grønland, som kan være kilder til forsinkelser udover, at det altid er forventeligt med forsinkelser i et så omfattende projekt, anbefaler vi stærkt, at der indtænkes en sådan tidsmæssig og økonomisk buffer på 6 måneder for kerne-aktører i projektet, dvs. projektleder og faglige ledere.

Vi håber, at et *delt ejerskab* med grønlandske institutioner om opgaven, vil *skabe en goodwill*, så projektet nyder fremme blandt almindelige grønlandere, der skal lade sig teste, og som

forhåbentlig ser deres indsats som meningsfuld og hjælpsom ift udsatte medborgere i Danmark. Fortsatte testninger af grønlandske forældre i Danmark med danske test kunne skabe et backlash, som kunne skade den beskrevne projekt gennem de sociale medier. Derfor er det vigtigt, at der er rene, klare linjer om projektet, at det gennemføres som planlagt, og at grønlandske institutioner, politikere og enkeltpersoner *aktivt bakker op om projektet*, og at forbehold og betænkeligheder mødes og tilgodeses, hvor der er muligt.

2.6.3 Implementering i Danmark efter testarbejdet er afsluttet

a) Forventede omkostninger ved fremtidig anvendelse af de nye grønlandske test,

Det er ifølge de testforlag, vi har været i kontakt med, vigtigt at de endelige grønlandske versioner af de tests og redskaber, hvor testforlag har retten til salg i Danmark, Grønland og Færøerne, prismæssigt kommer til at ligge på niveau med de tilsvarende danske redskaber, for på denne måde at sikre at de kommer i anvendelse. Ved forundersøgelsens afslutning, vurderer vi baseret på det samlede sæt af oplysninger, at det vil være realistisk at grønlandske versioner efter projektets afslutning vil kunne bringes i anvendelse til FKU med samme kvalitet og prisniveau som de danske. Således i nutidige priser uden moms for de nye redskaber (jf. bilag 5):

Løsningspakke A:

Leiter-3 ca. 11.250,- per testkit, og løbende udgift på ca. 937,- kr. pr 10 responsbøger og registreringsskemaer.

SCL-90-R ca. 1445,- for et testkit, og en løbende udgift på ca. 320 kr. pr 10 spørgeskemaer og registreringsark. Et alternativ kunne være en digital platform med en årlig licens aftale (9.995 kr. årligt), og der afregnes 30,- kr. pr anvendt test.

Med hensyn til de resterende to redskaber (PDI og et grønlandsk observationsredskab), som ikke er ejet af et testforlag, skal der findes en ordning om hvordan materialerne stilles til rådighed for psykologer, og der skal udvikles en certificeringsordning i form af kurser.

Løsningspakke B:

RIAS ca. 3.600,- kr. per fuldt testkit, og løbende udgift på ca. 230,- kr. pr 10 registreringsark.

For SCL-90-R, PDI og observation af samspil er materiale udgifter de samme som for **løsningspakke A**.

b) Forventede omkostninger ved oplæring og træning i Danmark.

Ud over udgifter til de nye test og redskaber vil der være udgifter til kurser for psykologer og tolke i Danmark. Vi forestiller os, at der afholdes et ugekursus hvert andet år i alt tre gange i en af de største danske byer for psykologer og grønlandske tolke sammen. Kurset vil indebære en oplæring i testene og en samarbejdstæning mellem tolke og psykologer samt træning i scoringsprocedurer og kendskab til de nye grønlandske normer og den grønlandske kultur. Et kursus for 20 deltagere (½ psykologer, ½ tolke) vil koste 75.000 i løn til instruktører, 20.000 til afholdelse, 80.000 for overnatning og 100.000 for efterfølgende certificering. Det forudsættes, at deltagerne kan få tjenestefri med løn til deltagelse, hvis de er lønmodtagere.

Appendiksliste:

- 1 Redskaber anvendt pr. psykolog
- 2 Alle redskaber rapporteret som anvendt til FKU (forældreredskeer)
- 3 Oversigt over de 29 redskaber som der indgår i kvalitetsbarometeret
- 4 Vurdering af de 29 redskaber vha. kvalitetsbarometer
- 5 Inddragelse af danske og grønlandske psykologer i vurderingsprocessen

Bilagsliste:

- Bilag 1: Metoder og proces
- Bilag 2. Detaljeret beskrivelse af de 29 redskaber
- Bilag 3: Oversigt over trin og opgaver i løsningspakkerne
- Bilag 4: GANTT-diagram over arbejdsprocesserne
- Bilag 5: Budget
- Bilag 6: Organisationsdiagram
- Bilag 7: Tentativ beskrivelse af Hogrefe Danmarks støtte til udarbejdelse af RIAS på grønlandsk
- Bilag 8: Kort over byer og bygder samt flyveruter i Grønland